

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

LETNO POROČILO VARUHA ŠPORTNIKOV PRAVIC ZA LETO 2020

Ljubljana,
april 2021

KAZALO

1	NAGOVOR.....	2
2	O VARUHU ŠPORTNIKOVIH PRAVIC.....	7
2.1	ZAKONSKA UREDITEV IN PRISTOJNOSTI VARUHA.....	7
2.2	DOSTOPNOST VARUHA.....	7
2.2.1	Kontakt.....	7
2.2.2	Stiki varuha s športniki v letu 2020.....	8
2.3	FINANCIRANJE VARUHA.....	9
3	POROČILO O OBRAVNAVANIH ZADEVAH.....	10
3.1	STATISTIKA.....	10
3.2	VSEBINSKO POROČILO.....	12
3.2.1	Seznanitev in svetovanje.....	13
3.2.2	Pridobivanje in posredovanje informacij.....	14
3.2.3	Nudenje pomoči in usmerjanje.....	15
3.2.4	Posredovanje pri reševanju sporov.....	16
3.2.5	Obravnavanje pobud.....	16
3.2.6	Udeležba na prireditvah.....	16
3.3	IZPOSTAVLJENA PROBLEMATIKA IN REALIZACIJA PRIPOROČIL IZ LETA 2018 IN 2019.....	17
4	PRIPOROČILA IN SMERNICE.....	18
4.1	PRIPOROČILO št. 1.....	18
4.2	PRIPOROČILO št. 2.....	18
4.3	PRIPOROČILO št. 3.....	18
4.4	PRIPOROČILO št. 4.....	19

KAZALO GRAFOV

Graf 1.....	8
Graf 2.....	8
Graf 3.....	10
Graf 4.....	10
Graf 5.....	11

1 NAGOVOR

Spoštovani,

pred vami je Letno poročilo za leto 2020, ki ga kot varuh športnikovih pravic predajam predsedniku Vlade Republike Slovenije, tudi letos gospodu Janezu Janši. Zakon o športu, ki vzpostavlja zakonsko podlago za delovanje varuha, kot eno izmed temeljnih nalog seznanjanja in ozaveščanja javnosti nalaga tudi dolžnost letnega poročanja Vladi Republike Slovenije.

Za slovenski šport je bilo leto 2018 z vidika varovanja pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu prelomno, saj je 1. aprila 2018 v okviru Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport začel delovati varuh športnikovih pravic. Na podlagi imenovanja Vlade Republike Slovenije sem dobil možnost, da v naslednjem petletnem obdobju nadaljujem z delom, ki sem ga kot varuh pravic športnikov opravljal v okviru Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez.

Z vzpostavitvijo pravne podlage instituta varuha pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu in nato vzpostavitvijo njegovega delovanja je Republika Slovenija postala ena od vodilnih držav na področju razvoja in zagotavljanja družbene odgovornosti na področju varovanja pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu. Tako zakonska ureditev pomembno prispeva k vzpostavljanju kakovostnejšega zagotavljanja osnovnih pravic, ki jih imajo športniki na podlagi Zakona o športu in iz njega izhajajočih pravnih aktov. Obenem pa so te pravice esencialne pri zagotavljanju nemotenega udejstvovanja športnikov pri športni aktivnosti in doseganju vrhunskih športnih rezultatov doma in v svetu. Strokovni delavci v športu so poleg že obstoječih možnosti zaščite pridobili še dodatno možnost podpore za njihovo nemoteno zagotavljanje kakovostnega in strokovnega dela v okviru športa in športnih organizacij na ozemlju Republike Slovenije.

Poleg neposredne pomoči športnikom in strokovnim delavcem je treba izpostaviti prispevek instituta varuha k dvigovanju zavesti in informiranosti o pomenu vrednot enakosti, solidarnosti, fair playa, pravne varnosti, družbene odgovornosti itd. Konkretnije institut varuha pripomore k pravni urejenosti, spoštovanju pravil, nadzoru nad izvajanjem javnega interesa in dobrega upravljanja slovenskega športa ter spoštovanju etičnih načel v športu, pri čemer pomembno vlogo zavzema identifikacija področij športa, ki zahtevajo večjo skrb oziroma pozornost urejanja ali nadzora. Pri tem je ključna kvalitativna in kvantitativna analiza vsebine primerov, s katerimi se iskalci informacij ali pomoči obračajo na varuha in ki omogoča argumentiran ter sistematičen pristop k urejanju odprtih vprašanj ali podnormiranih področij v slovenskem športu.

Po treh letih delovanja, številčni in vsebinski pestrosti primerov, lahko utemeljeno zaključimo, da se je varuh, kot institut preventivne zaščite v obliki nudenja in pridobivanja informacij, usmerjanja, svetovanja in posredovanja pri reševanju sporov dodobra uveljavil v slovenski športni javnosti. Varuh sicer nima pristojnosti odločanja oziroma meritornega odločanja v primeru potrditve suma ogrožanja pravic športnikov ali strokovnih delavcev v športu. Zato imajo pravice, nad katerimi ima pooblastilo za nadzor Inšpektorat Republike Slovenije za šport, veliko trdnejšo institucionalno pravno podlago varovanja kot pravice, katerih zagotavljanje in nadzor je v domeni odločitev športnih organizacij. V povezavi s povedanim je treba izpostaviti, da kljub varuhovim priporočilom iz preteklih let glede nadzora športnih organizacij nad izvajanjem lastne avtonomije ni prišlo do kakovostnega napredka. Tako vse do pisanja tega poročila ni prišlo do ustanovitve in delovanja neodvisnega arbitražnega razsodišča in splošno zavezujočih standardov dobrega upravljanja športnih organizacij, s katerimi bi dosegli dvig nivoja družbene odgovornosti delovanja športnih organizacij predvsem na nacionalnem nivoju. Zaradi neobstoja neodvisnega arbitražnega razsodišča za šport, ki bi odločalo v primeru sporov oziroma opravljalo vlogo neodvisnega pritožbenega organa, je potencialno ogrožena avtonomija športnih organizacij v Republiki Sloveniji, ker šport ne zagotavlja uveljavljanja nekaterih temeljnih človekovih pravic, ki morajo biti brezpogojno spoštovane in varovane kljub avtonomnem urejanju športa. Predvsem je s tem mišljena pravica do pritožbe pred neodvisnim in nepristranskim organom. Posledica tega je, da prihaja do reševanja sporov pred rednimi sodišči v Republiki

Sloveniji, ki pa niso specializirana za odločanje o športnih temah. Na ta način pa preko sodnih odločb prihaja do posegov avtonomijo urejanja športa.

Iz analize obravnavanih primerov in izkušenj zaznavam trend, da se športne organizacije ne zavedajo javnih statusov v zadostni meri, predvsem javnega statusa krovnosti v športu ali panogi. Pri tem je treba izpostaviti, da je njihovo delovanje pri izvajanju javnega interesa na področju športa v Republiki Sloveniji in zakonskih pooblastil Zakona o športu podvrženo različnim zakonom, ki veljajo v Republiki Sloveniji oziroma morajo pri njihovem izvajanju paziti tudi na druge pravne podlage kot zgolj na interna pravila, ki jih sprejemajo same. Prav zaradi tega si je treba prizadevati, da smernice in standardi dobrega upravljanja športnih organizacij postanejo del vsakdanjega delovanja športnih organizacij ter da se s standardi etike v športu dviguje subjektivni odnos in odgovornost posameznih deležnikov, ko ti delujejo v okviru športnih organizacij.

Za leto 2020 lahko poročam, da je bilo zaradi svetovne zdravstvene in humanitarne krize, ki jo je povzročil virus SARS-CoV-2 (v nadaljevanju COVID 19) zelo posebno. Razsežnost krize se kaže tudi v prestatitvi olimpijskih iger v Tokiu. V zgodovini olimpijskih iger kot največjem športnem dogodku se je le izjemoma zgodilo, da so bile odpovedane ali prestavljene. Prav zaradi nenadnosti in nepričakovanih ukrepov so bile pravice športnikov in strokovnih delavcev še posebej na udaru in potrebne skrbnega nadzora nad njihovim zagotavljanjem, varovanjem in nadzorom. Poudariti je treba, da so bile pravice športnikov in javni interes športa vseskozi podrejene ukrepom za zagotavljanje javne varnosti in javnega zdravja na ozemlju Republike Slovenije.

Na podlagi obravnavanih primerov lahko vpliv epidemije na pravice športnikov in strokovnih delavcev ter vpliv na športno aktivnost razdelimo v dve obdobji. V spomladanskem delu, ko so ukrepi povzročili nenadno in nepričakovano ustavitev oziroma prekinitvev športne aktivnosti in tekmovanj so bili prizadeti predvsem profesionalni športniki. Ti so bili prepuščeni nemilosti zaradi izgube socialne varnosti predvsem zaradi ustavitve lig in nezmožnosti opravljanja poklica, zaradi česar so ostali brez prihodkov in socialne zaščite. Posledično se je izkazalo, da je potrebna večja pozornost civilne športne sfere in družbena odgovornost športnih organizacij, da uredijo in zaščitijo športnike, ki s športno aktivnostjo ustvarjajo dohodek in od tega dohodka tudi živijo. Na drugi strani pa se je slovenski model v

celotni krizi izkazal kot dober, kajti sistem zaposlovanja vrhunskih športnikov v javni upravi je tej kategoriji športnikov omogočil socialno varnost in stabilnost. Enako velja tudi za mlade obetavne športnike, ki prejemajo športne štipendije, saj večji delež sredstev prejemajo iz javnih virov. Prav tako so športne organizacije, katerih večji del financiranja temelji na javnih sredstvih, občutile zapiranje športa manj. Vsi ti deležniki v športu so krizo občutili manj kot organizacije in športniki, ki so komercialno usmerjeni in večji delež sredstev ustvarjajo na trgu. Pri vsem tem pa ostaja odprto vprašanje zmožnosti prilagajanja teh organizacij na nove okoliščine po stabilizaciji razmer in spremenjenih pogojih na trgu.

V drugem delu oziroma jesenskem delu zapiranja športne aktivnosti zaradi epidemije virusa COVID-19 pa je do izraza prišel povsem drug element športa oziroma športne aktivnosti, ki je vezan predvsem na telesno aktivnost mladine in vseh ranljivih družbenih skupin, kot so npr. starejši in invalidi. Če je bil v prvem delu epidemije pod udarom predvsem tekmovalni šport, pa je bila v jesenskem delu prizadeta družba predvsem zaradi vloge športa, ki jo ima ta za zdravje slovenske družbe, socializacijo, preživljanje prostega časa itd. Iz različnih poročil lahko povzamemo, da je splošno zapiranje športne aktivnosti, ki jo izvajajo športna društva v Republiki Sloveniji, vplivalo na upad gibalnih sposobnosti, predvsem mlajših starostnih skupin, pri čemer se bodo razsežnosti negativnega vpliva gibalne in motivacijske sposobnosti mladih in iz tega izhajajoče posledice za družbo, posledično pa tudi za tekmovalni šport, najverjetneje pokazale šele v prihajajočih letih. Prav tako lahko pričakujemo, da se bo socialni status športnikov odražal tudi na dostopnosti in enakih možnosti otrok do programov športa.

Z vidika prihodnjega razvoja instituta varuha pravic športnikov ter učinkovitega zagotavljanja zakonskih nalog varuha pravic športnikov bi bilo treba razmisliti o oblikah in možnostih nadgradnje instituta v delu profesionalizacije in administrativno-pravne podpore delovanja. Kajti zaradi števila in pestrosti obravnavanih primerov varuh le stežka zagotavlja izvajanje vseh nalog, ki mu jih nalaga aktualni zakon o športu. Tako se najbolj pozna pomanjkanje administrativno-tehnične podpore, ki bi v delu izobraževanja in ozaveščanja javnosti delovanja varuha dvignila na višji nivo.

V nadaljevanju je analitično vsebinski del poročila, ki strukturno vsebuje dva dela. V prvem delu je poleg splošnih informacij o varuhu statistično in vsebinsko opisano delo

varuha v letu 2020. Iz poročila o opravljenem delu sta razvidna splošno stanje na področju pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu ter raven udejanjanja javnega interesa na področju športa v Republiki Sloveniji v obravnavanem letu. V drugem delu poročila so na podlagi obravnavanih primerov, ugotovitev, pridobljenih informacij in seznanitev predlagani ukrepi za izboljšanje integritete in družbene odgovornosti na področju zagotavljanja javnega interesa na področju športa v Republiki Sloveniji.

Za zaključek želim poudariti, da si bom kot varuh tudi v prihodnje prizadeval za razvoj »čistega športnega okolja«, ki bo omogočil razvoj športa v Republiki Sloveniji ter tako pripomogel k ohranjanju in promociji pozitivnih vrednot, ki jih šport predstavlja v slovenski družbi. Kajti prav čisto športno okolje je eden od ključnih elementov za ohranjanje konkurenčnosti slovenskega športa in uspešnosti slovenskih športnikov in športnic v svetu.

Rožle Prezelj,

varuh športnikovih pravic

2 O VARUHU ŠPORTNIKOVIH PRAVIC

2.1 ZAKONSKA UREDITEV IN PRISTOJNOSTI VARUHA

Zakonsko podlago delovanja varuha predstavljata 66. člen Zakona o športu (Uradni list RS, št. 29/17 in 21/18 – ZNOrg) ter Pravilnik o delovanju in financiranju varuha športnikovih pravic (Uradni list RS, št. 69/17).

Državni zbor je leta 2017 sprejel Zakon o športu, ki v 66. členu uzakonja podlago za delovanje varuha športnikovih pravic v okviru Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Po imenovanju Vlade Republike Slovenije je varuh športnikovih pravic začel delovati 1. aprila 2018 v prostorih ministrstva.

Varuh skrbi za dosledno varstvo pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu, odgovarja na njihova vprašanja, pobude in pritožbe ter posreduje v primeru sporov. Prav tako kot moralna avtoriteta s svojimi priporočili in predlogi dobrih praks pomaga pri izboljšanju delovanja in organiziranosti športa v Republiki Sloveniji.

2.2 DOSTOPNOST VARUHA

2.2.1 Kontakt

Varuh ima pisarno v prostorih Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport na naslovu Masarykova 16, 1000 Ljubljana, kjer je dosegljiv v času uradnih ur vsak torek med 9. in 13. uro. Navedeni naslov je tudi naslov za pošiljanje pisemskih pošilk.

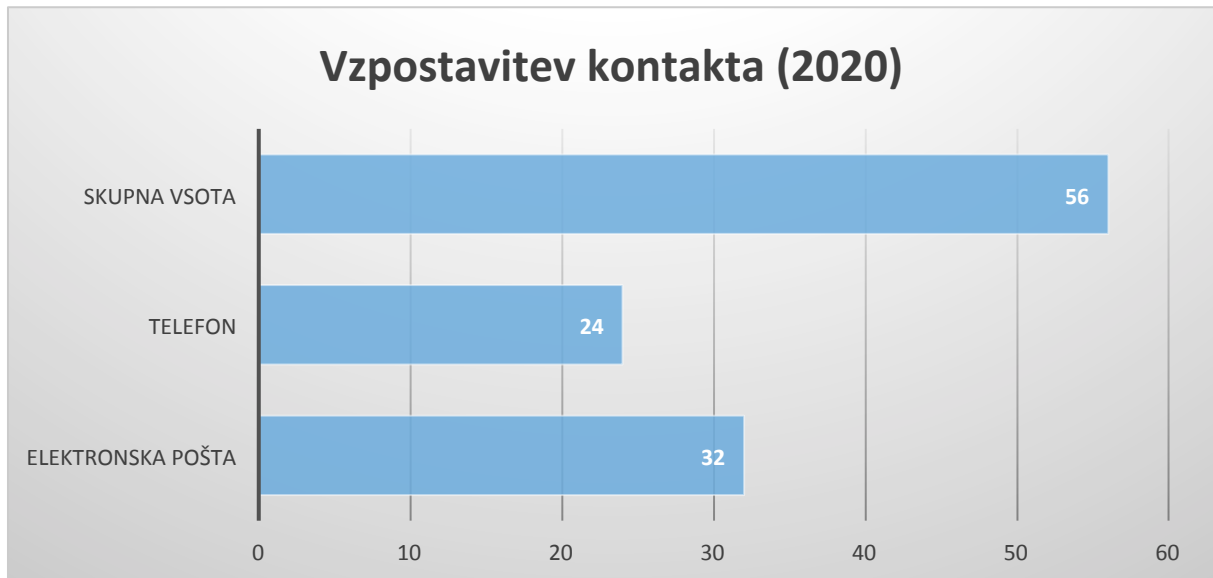
V času uradnih ur je varuh na voljo tudi na telefonski številki 01 400 46 31. Športnikom in strokovnim delavcem v športu je varuh vedno dosegljiv na mobilni številki 051 388 361.

Prav tako je mogoče varuha kontaktirati preko elektronske pošte na naslovu rozle.prezelj@gov.si.

2.2.2 Stiki varuha s športniki v letu 2020

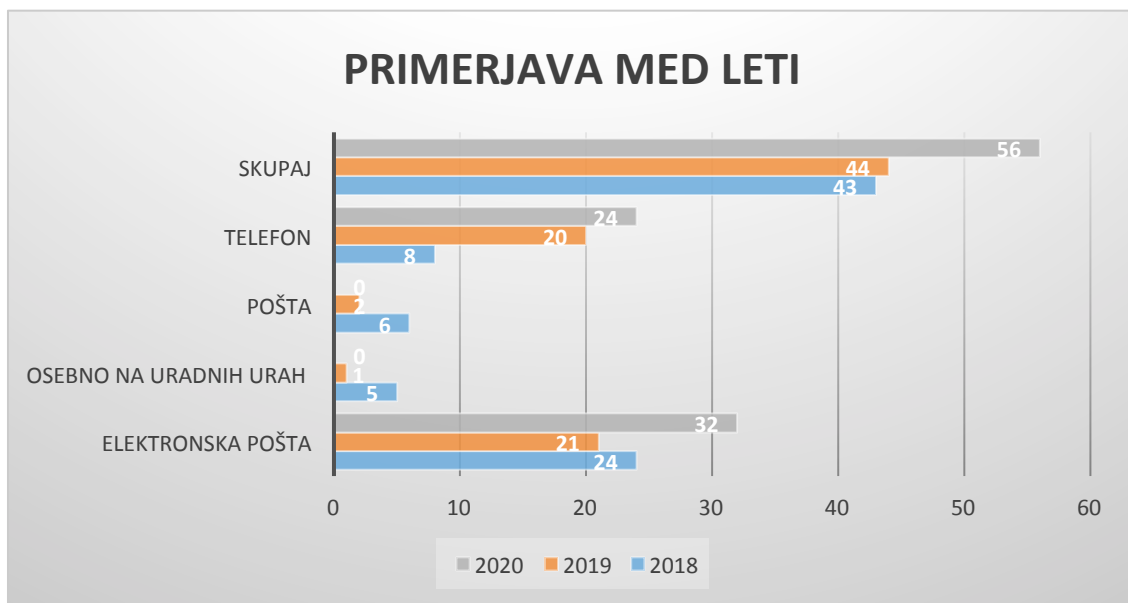
Graf 1:

Spodnji graf prikazuje pripad zadev v varuhovo obravnavo po posameznih komunikacijskih poteh, ki so posameznikom na voljo. Pri grafu je upoštevan zgolj prvi stik z varuhom.

Graf 2:

Spodnji graf prikazuje primerjavo med leti 2018, 2019 in 2020.

Varuh, kot je prikazano zgoraj, omogoča iskalcem pomoči različne komunikacijske poti. V letu 2020 je bil prvi kontakt največkrat vzpostavljen po elektronski pošti, sledili so stiki po telefonu. Prvih kontaktov po fizični pošti ali osebno v času uradnih ur v letu 2020, tudi zaradi epidemioloških razmer, ni bilo.

Na podlagi podatkov, ki nakazujejo na vzpostavitev prvega kontakta, se potrjuje za športnike in strokovne delavce, da je pomemben osebni pristop, ki iskalcem pomoči ob neformaliziranem postopku vzpostavlja zaupanje in varnost, kar za njih predstavlja veliko dodano vrednost. Na splošno pa se kaže, da se obče družbene spremembe na področju komuniciranja in telekomunikacij odražajo tudi pri komuniciranju varuha. Tako največ komunikacije pri postopkih pomoči pri varuhu poteka po telefonu ali elektronski pošti, osebni sestanki in dopisi, poslani z navadno pošto, pa so številčno zanemarljivi. Tako tudi varuh pri svojem delu največ komunicira z iskalci pomoči po telefonu ali elektronski pošti. Fizično pošto uporablja zgolj za najbolj formalne dopise, kadar je treba zagotoviti uradno sledljivost dokumentov in komunikacije. Poudariti je treba, da zaradi narave zakonskih pooblastil varuh postopkov ne vodi strogo po Zakonu o upravnem postopku, ampak ga uporablja smiselno, kar še dodatno omogoča prilagajanje nudenja pomoči po meri in potrebah športnika ali strokovnega delavca v športu.

2.3 FINANCIRANJE VARUHA

Sredstva za delovanje varuha se zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije na podlagi 4. člena Pravilnika o delovanju in financiranju varuha športnikovih pravic (Uradni list RS, št. 69/17). Varuh za svoje delo prejema nadomestilo v višini 30 odstotkov osnovne plače 56. plačilnega razreda uslužbencev v javnem sektorju.

3 POROČILO O OBRAVNAVANIH ZADEVAH

3.1 STATISTIKA

V nadaljevanju je grafično predstavljena statistika dela varuha. Iz posameznega grafa je razvidno število zadev po posameznih kategorijah v določenem vsebinskem sklopu. Spodnji prikaz je zgolj informativen in naj bi olajšal predstavo o delu varuha. Zaradi narave dela, prepletanja pestrosti dejanskih stanj in pravnih podlag med avtonomnimi pravili športnih organizacij in državnimi pravili ter načelno večplastnostjo zadev je delo varuha težko celostno in realno zaobjeti zgolj preko statistike.

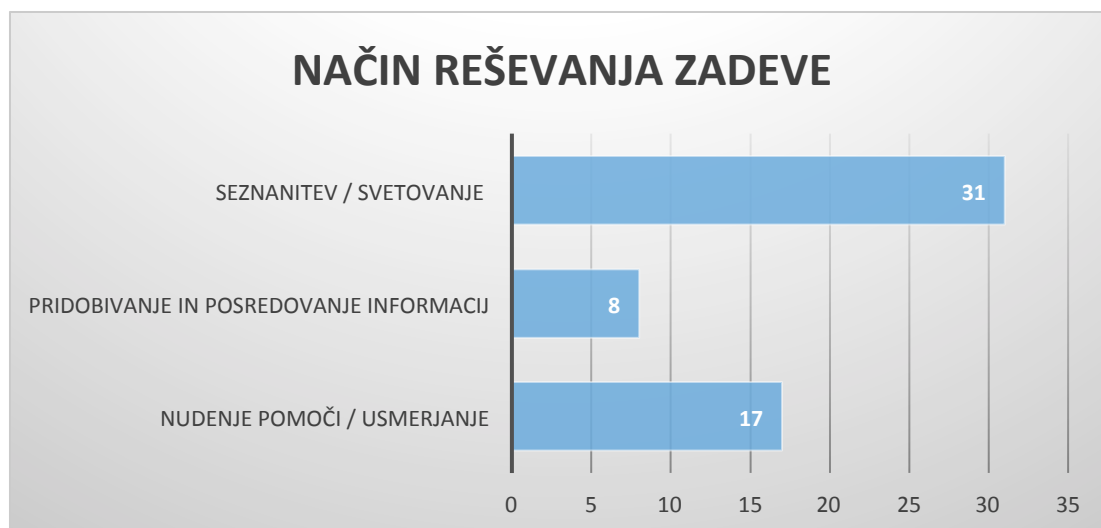
Graf 3:

Spodnji graf prikazuje število zadev glede na organizacije, katerih član je bil iskalec pomoči oziroma se je nanašal obravnavani primer.

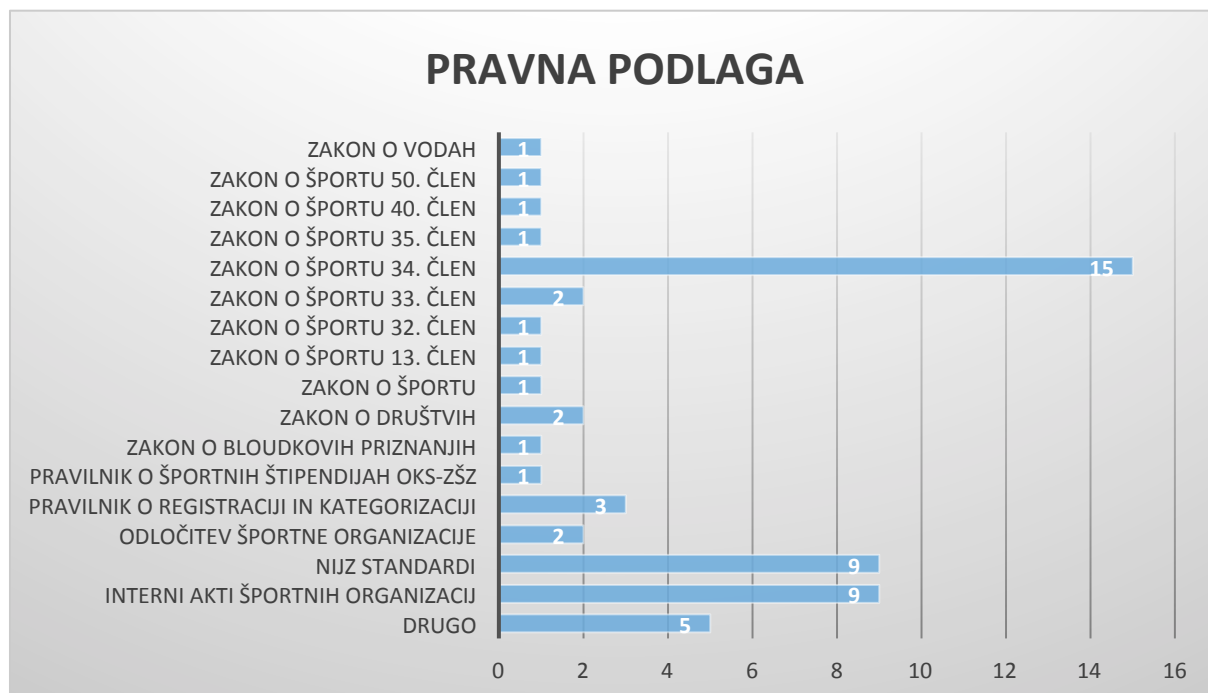
Graf 4:

Iz grafa je razviden tip aktivnosti oziroma pomoči varuha v posameznih zadevah.

Graf 5:

Graf prikazuje najpogostejše pravne podlage, na katere so se nanašali obravnavani primeri.

3.2 VSEBINSKO POROČILO

V obdobju od 1. januarja do 31. decembra 2020 je varuh obravnaval 56 različnih zadev, ki so se nanašale na različna področja v športu. Pri obravnavi in reševanju primerov je varuh z iskalci pomoči večinoma komuniciral po telefonu in elektronski pošti. Pri obravnavi petih primerov je bilo treba organizirati več osebnih srečanj in sestankov s pristojnimi institucijami za pridobivanje informacij in razjasnitev okoliščin. Srečanja oziroma sestanki s prijavitelji so potekali v prostorih varuha, večinoma v času uradnih ur. Na željo športnika ali strokovnega delavca je nekaj srečanj potekalo zunaj prostorov in uradnih ur varuha, s čimer se zagotovijo racionalna poraba časa in stroškov ter individualiziran pristop pri pomoči iskalcem pomoči.

V sklopu ozaveščanja javnosti je bilo poročilo varuha za leto 2020 predstavljeno Strokovnemu svetu Republike Slovenije za šport. Vsebina poročila in priporočila pa zaradi vladnih ukrepov za preprečevanje širjenja Sars-CoV-19 in Higienških ukrepov za preprečevanje širjenja okužbe s Sars-CoV-19 Nacionalnega inštituta za javno zdravje (v nadaljevanju ukrepi NIJZ) niso bila predstavljena delegatom na skupščini Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez. Čeprav z zamudo, bo poročilo za leto 2019 predstavljeno skupaj s poročilom za leto 2020.

Zaradi razmer in ukrepov za preprečevanje Sars-CoV-19 in ukrepov NIJZ, tako kot je bilo to v letu 2018 in 2019, ni bil organiziran sestanek z Olimpijskim komitejem Slovenije – Združenjem športnih zvez o izpostavljenih področjih na področju športa v letu 2020 in drugimi deležniki v športu, katerih namen je seznaniti krovno športno organizacijo in vodilne v izbranih športnih organizacijah z ugotovitvami, ki izhajajo iz obravnavanih primerov v tekočem letu in se posredno ali neposredno nanašajo na njihovo delovanje. Poudariti je treba, da pri tem ni namen predstaviti posameznih primerov, ampak seznaniti pristojne z ugotovitvami, povezanimi z delovanjem športne organizacije in varovanjem pravic športnikov in športnih delavcev, kar naj bi prispevalo k dvigu družbene odgovornosti na področju športa v Republiki Sloveniji.

Na podlagi vsebine primerov in vrste pomoči športnikom in športnim delavcem je mogoče glede na prevladujoč element primera klasificirati tri osnovne oblike pomoči oziroma vrste postopkov. Prva vključuje seznanitev športnikov in strokovnih delavcev s

pravnimi podlagami in vsebino njihovih pravic ter svetovanje, povezano s konkretnim vprašanjem. Druga oblika je pridobivanje informacij o primerih, zaradi katerih so se športniki ali strokovni delavci obrnili po pomoč. Pod to obliko pomoči sodi tudi vzpostavljanje kontakta za športnike z organi, ki so pristojni za posamezno vprašanje oziroma uveljavljanje pravice ali druge zadeve, povezane z vsebino svetovanja. Tretja oblika pa je nudenje pomoči pri reševanju posameznih primerov oziroma sporov. Pri tem je treba poudariti, da se zaradi materialne in postopkovne pestrosti pri reševanju posameznega primera velikokrat med seboj prepletajo in kakovostno nadgrajujejo vse tri oblike postopkov oziroma se med postopkom kakovostno nadgrajujejo.

3.2.1 Seznanitev in svetovanje

Med obravnavanimi zadevami v letu 2020 je bilo največ primerov (31), kjer sta bila iskalcem pomoči nudena seznanitev oziroma pravni pouk in svetovanje. Obravnavani so bili primeri oziroma vprašanja, ki se vsebinsko nanašajo na statusna vprašanja športnikov in strokovnih delavcev v športu, oziroma vprašanja, ali jim določena pravica pripada in na kakšen način jo lahko uveljavijo. Za tovrstne primere in postopke je značilno, da varuh pri podpori in svetovanju iskalcem pomoči ne vzpostavlja stika z državnimi organi ali športnimi organizacijami, ampak s pravnim znanjem, poznavanjem športa in izkušnjami, pridobljenimi iz drugih, podobnih, primerov, športnikom svetuje in jih usmerja.

Vsebinsko se ti primeri nanašajo predvsem na pravna pravila Zakona o športu in iz njega izhajajočih podzakonskih aktov ali pravna pravila, ki konkretizirajo javno pooblastilo, ki ga Zakon o športu podeljuje športnim organizacijam.

Izstopajoča zakonska podlaga, na katero so se nanašali postopki svetovanja, so bili 34. člen Zakona o športu. Vsebinsko so bila vprašanja vezana na pravico do prostega prestopa športnikov med športnimi organizacijami. Večina vprašanj se je nanašala na postopek pridobivanja izpisnice in pravico kluba do zaračunavanja in pogojevanja izpisnice s plačilom denarnega nadomestila. Tudi po treh letih veljavnosti novega Zakona o športu še vedno številčno prevladujejo primeri, povezani s prostim prestopom športnikov oziroma omejevanjem registracije športnika v novi športni organizaciji ob pogoju plačila denarnega

nadomestila. Težava izvira iz neusklajenosti registracijskih pravilnikov NPŠZ z veljavnim zakonom o športu in uveljavljeno prakso Sodišča Evropske unije.

Na tem mestu je treba poudariti, da je sodelovanje z Inšpektoratom za šolstvo in šport dobro, kar je v veliki meri pripomoglo k dejstvu, da športniki na podlagi inšpekcijskega nadzora in izdaje odredbenih odločb dobijo izpisnice in se nemoteno registrirajo za novo športno organizacijo.

Drugi večji sklop vprašanj ali pobud pa je odraz aktualnih ukrepov vlade Republike Slovenije o omejevanju športne aktivnosti in ukrepov NIJZ. Kot je bilo že omenjeno, se vprašanja razlikujejo med spomladanskim zaprtjem in jesenskim delom zaprtja športne aktivnosti. Tako so se vprašanja v spomladanskem delu nanašala na več različnih področij in so odražala negotovost športnikov, strokovnih delavcev in športnih organizacij zaradi nastalih sprememb oziroma nenadne in nepričakovane prekinitve izvajanja programov športa in tekmovalnega sistema. Tako se je skupina športnikov obrnila s prošnjo za svetovanje in pomoč pri reševanju pogodb s klubom, trenerji z vprašanji po razlogih za omejitve izvajanja športnih aktivnosti, športne organizacije pa z vprašanji, vezanimi na organizacijo tekmovanj in mednarodnega športnega tekmovanja.

V jesenskem delu so se na začetku vprašanja nanašala na izvajanje programov športa in katere kategorije športnikov lahko v skladu z odloki Vlade in ukrepi NIJZ organizirano trenirajo. Proti koncu leta pa je bilo zaznati porast negotovosti, izgubljanja motivacije športnikov, v določeni meri pa tudi nestrinjanja z omejitvami omejevanja športne aktivnosti. Vsebina primerov je bila usmerjena predvsem v vprašanja in pobude za sproščanje športne aktivnosti za mlajše starostne kategorije.

3.2.2 Pridobivanje in posredovanje informacij

V osmih (8) primerih je varuh na podlagi vsebine primera iskalcem pomoči priskrbel informacije, vezane na zastavljeno vprašanje, oziroma jim nudil neodvisno interpretacijo pravil ali okoliščin, vezanih na posamezno obravnavano zadevo. Pri tem je treba vsebinsko ločiti primere, kjer je že bila sprejeta določena odločitev oziroma je že nastala določena

pravna posledica, in primere, kjer je bilo o primeru treba pridobiti le interpretacijo ali mnenje oziroma pojasnitev odločitve državnega organa, izvajalca javnega pooblastila ali športne organizacije. V tem sklopu primerov je treba izpostaviti pestrost pravnih podlag primerov. Poleg različnih zakonskih podlag, kot so zakon o športu, zakon o društvih, zakon o vodah, izstopajo primeri, ki izvirajo iz izvajanja javnih pooblastil športnih organizacij in predstavljajo podlago pravicam športnikov iz Zakona o športu. Vsebinsko so se primeri nanašali na določbe Zakona o športu ali na podlagi zakona izpeljana pravna pravila športnih organizacij. Pri slednjih gre predvsem za področje vsebine internih aktov in postopkov, ki jih na podlagi neposrednega ali posrednega zakonskega pooblastila sprejemajo oziroma vodijo športne organizacije ali drugi pravni subjekti. Vsebinsko jih lahko razdelim v dva sklopa. Prvi se nanašajo na uveljavljanje športnikovih pravic na podlagi pravil in pogojev za registracijo in kategorizacijo športnikov, drugi pa predvsem na informacije, vezane na ukrepe vlade za zajezitev širjenja COVID-19 in ukrepe NIJZ.

3.2.3 Nudenje pomoči in usmerjanje

Pri nudenju pomoči se varuh aktivno udeležuje reševanja nastale dejanske situacije, kjer vsebina primera nakazuje potencialno ogrožanje pravic športnikov ali strokovnih delavcev v športu. Pri tem je postopek sprejemanja odločitve, vezane na pravico športnika ali strokovnega delavca v športu, lahko še v teku ali pa je odločitev ali negativna posledica že nastala. Varuh je v teh primerih poleg pridobivanja in svetovanja iskalcem pomoči tudi aktivno sodeloval v komunikaciji s pristojnimi institucijami. V letu 2020 je bilo takih primerov kar sedemnajst (17).

V letu 2020 je poleg nadgradnje postopkov seznanitve in svetovanja za pridobivanje izpisnice in podrobnejših obrazložitvev ukrepov in standardov NIJZ izstopala problematika, vezana na delovanje informacijskega sistema za registracijo in kategorizacijo športnikov, ki ga na podlagi javnih pooblastil vodi krovna športna organizacija. Drug večji vsebinski sklop obravnavanih primerov pa se nanaša na odločitve, sprejete s strani športnih organizacij in njihovo skladnost z internimi pravili ali pravili pravnega reda, ki veljajo v Republiki Sloveniji. Vsebinsko so se primeri v največji meri nanašali na skladnost internih aktov športnih

organizacij z Zakonom o športu ali pravili in načeli pravnega reda Republike Slovenije oziroma na postopke in sprejete odločitve športnih organizacij. V tem kontekstu so se pogosto izpostavila vprašanja razmerja med različnimi pravnimi akti in razmerja med avtonomnimi pravili športnih organizacij ali avtonomnimi pravili lokalnih skupnosti in heteronomnimi pravili, ki jih sprejema država.

3.2.4 Posredovanje pri reševanju sporov

V letu 2020 ni bila izvedena nobena mediacija.

3.2.5 Obravnava pobud

V letu 2020 je varuh prejel pobudo za noveliranje Zakona o Bloudkovih priznanjih. Pobuda se je nanašala na transparentnejšo ureditev postopka izbora nagrajencev.

Zaradi omejitev združevanja in ukrepov vlade za zajezitev epidemije COVID-19 in veljavnih standardov varuh v letu 2020 niso bila izvedena tradicionalna delovna srečanja z Olimpijskim komitejem Slovenije – Združenjem športnih zvez, Inšpektoratom Republike Slovenije za šolstvo, Direktoratom za šport na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, vendar sem bil z njimi vseskozi v stiku.

3.2.6 Udeležba na prireditvah

Poleg neposredne pomoči športnikom in strokovnim delavcem je varuh tako kot v letu 2019 sodeloval na različnih aktivnostih, povezanih z izobraževanjem in ozaveščanjem o pravicah športnikov in strokovnih delavcev v športu ter o pomenu njihovega varovanja za posameznika in njegovo udejstvovanje v športu.

Poudariti velja, da v tem sklopu zaradi epidemije ni bilo srečanj z mladimi športniki, ki jih je v sklopu priprav tradicionalno organiziral skupaj z Olimpijskim komitejem Slovenije – Združenjem športnih zvez in na katerih jih je varuh seznanil s pravicami športnikov po zakonu o športu in kjer jim je bil predstavljen sam institut in delovanje varuha ter potek in vrste postopkov pred varuhom.

V letu 2020 pa velja poudariti sodelovanje na 12. protidopinški konferenci SLOADO, Pravni kliniki za šport na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, virtualnem nacionalnem forumu športnikov, ki ga je organizirala Komisija športnikov pri OKS- ZŠZ in drugih.

3.3 IZPOSTAVLJENA PROBLEMATIKA IN REALIZACIJA PRIPOROČIL IZ LETA 2018 IN 2019

Trend izboljševanja stanja na področju zaračunavanja nadomestil oziroma izvajanje 34. člena Zakona o športu se je nadaljeval tudi v letu 2020. Čeprav številčno še prevladujejo primeri, ki se nanašajo na pravico športnika do prostega prestopa, pa se je narava primerov spremenila. Tako se športniki in njihovi starši načeloma več ne obračajo s prošnjami zaradi pogojevanja in omejevanja prestopa zaradi plačila nadomestila, ampak se primeri nanašajo na izdajanje izpisnic, ki jih športne organizacije ne želijo izdati oziroma zavlačujejo z njihovo izdajo.

Na podlagi pridobljenih informacij lahko varuh poroča, da je Ministrstvo za izobraževanje znanost in šport začelo s postopkom za pripravo in sprejem podzakonskega akta, ki ga predvideva 65. člen ZŠpo-1 in predstavlja podzakonsko pravno podlago za realizacijo pravice športnikov, ki jo predvideva (5) odstavek 35. člena v povezavi s 63. členom ZŠpo-1.

O realizaciji ostalih priporočil pa z izjemo pridobljene informacije o začetku postopka sprejemanja etičnega kodeksa v okviru Olimpijskega komiteja Slovenije Združenja športnih zvez varuh ne razpolaga. Pri čemer je treba poudariti objektivno dejstvo, da je na realizacijo določenih priporočil nedvomno vplivalo splošno omejevanje združevanja in delovanja športnih organizacij v Republiki Sloveniji zaradi ukrepov za omejevanje širjenja virusa COVID-

19 in ukrepov NIJZ.

Prav tako v letu 2020 ni bil opravljen posvet za vzpostavitev neodvisne arbitraže za reševanje sporov v športu.

4 PRIPOROČILA IN SMERNICE

4.1 PRIPOROČILO št. 1

Zaradi pomena boja proti dopinga v športu in zaščite športnikov ter strokovnih delavcev v športu, bi bilo treba pri programih usposabljanja strokovnih delavcev v športu med obvezne vsebine dodati predstavitev področja boja proti dopinga v športu, s poudarkom na postopkovnem in sankcijskem delu pravil ter jih seznaniti o posledicah, ki jih doletijo, če se v vzorcu športnika pojavijo sledi snovi, ki so na WADA listi prepovedanih snovi v športu.

4.2 PRIPOROČILO št. 2

V luči posledic zaprtja športne aktivnosti v letu 2020 in nadaljnega razvoja športa v Republiki Sloveniji bi bilo treba analizirati posledice epidemije na splošno populacijo s poudarkom na otrocih in mladini ter analizirati stanje športnih organizacij in statistično ovrednotiti izpad prihodkov športnih organizacij ter v sodelovanju med MIZŠ, lokalnimi skupnostmi in civilno sfero športa pripraviti strategijo okrevanja športa in športnih organizacij po epidemiji.

4.3 PRIPOROČILO št. 3

V okviru športnih organizacij bi bilo treba posvetiti večji poudarek na ozaveščanju in izobraževanju o različnih oblikah nasilja v športu. Izpostaviti je treba predvsem dve obliki. To

sta spolno in verbalno nasilje. Športne organizacije bi morale imeti izoblikovane politike in programe ozaveščanja ter sprejeti pravila, ki bi omogočila obravnavo suma na tovrstne nepravilnosti ali kršitve.

4.4 PRIPOROČILO št. 4

Ponovno poudarjam, da je v Republiki Sloveniji treba vzpostaviti delovanje neodvisne arbitraže za reševanje sporov v športu, obenem pa naj se preko arbitraže zagotovi tudi neodvisni organ za reševanje pritožb.